

Warszawa, dnia 26 czerwca 2023 r.

Stanowisko
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych
dotyczące możliwości wpisu radcy prawnego do rejestru pośredników
ubezpieczeniowych (rpu.knf.gov.pl) jako osoby wykonującej czynności agencyjne
w rozumieniu przepisów o dystrybucji ubezpieczeń

1. Przedmiot sprawy.

W dniu 29 maja 2023r. do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych, zwanej dalej „Komisją” skierowana została prośba radcy prawnego o wyjaśnienie, czy osoba wykonująca zawód radcy prawnego, może zawrzeć umowę agencyjną z agentem ubezpieczeniowym i zostać wpisana do rejestru pośredników ubezpieczeniowych (rpu.knf.gov.pl) jako osoba wykonująca czynności agencyjne w rozumieniu przepisów o dystrybucji ubezpieczeń.

2. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska.

Dla przedstawienia stanowiska w sprawie, oparto się na następujących przepisach prawa:

- 1) Ustawa z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń (t.j. Dz.U. z 2023r. poz. 1111) – art. 3 ust. 1 pkt 2), art. 19 ust. 1, ust. 2, ust. 5 i ust. 6, art. 21 ust. 1, ust. 2, ust. 4 i ust. 5, art. 55 ust. 1 pkt 5) lit. a) – c), ust. 2 pkt 5) lit. a) – c);
- 2) Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny – art. 758 – art. 764⁹;
- 3) Ustawa z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 1166) – art. 4, art. 6 ust. 1, art. 8 ust. 1, ust. 2 i ust. 4;

- 4) Kodeks Etyki Radcy Prawnego – Załącznik do Uchwały Nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego – art. 11; art. 25;
- 5) Regulamin wykonywania zawodu radcy prawnego - Załącznik do Uchwały Nr 124/XI/2022 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 3 grudnia 2022r. w sprawie Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego – §8;

oraz wykorzystano następujące materiały:

- 1) Mariusz Fras, Bartosz Kucharski, Katarzyna Malinowska, Dorota Maśniak, Monika Szaraniec, Dystrybucja ubezpieczeń. Komentarz, WKP 2020;
- 2) Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz – praca zbiorowa pod red. Tomasza Schefflera, 4. Wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023;

3. Analiza zagadnienia.

3.1. Wymagania wobec osób dokonujących czynności agencyjnych w zakresie dystrybucji ubezpieczeń osobowych i majątkowych oraz dystrybucji reasekuracji oraz zasady wpisu do rejestru pośredników ubezpieczeniowych określają przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń (t.j. Dz.U. z 2023r. poz. 1111).

3.2. Stosownie do postanowień art. 19 ust. 1 powołanej ustawy czynności agencyjne mogą być wykonywane wyłącznie przez osobę fizyczną, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo:
 - a) przeciwko życiu i zdrowiu,
 - b) przeciwko wymiarowi sprawiedliwości,
 - c) przeciwko ochronie informacji,
 - d) przeciwko wiarygodności dokumentów,
 - e) przeciwko mieniu,
 - f) przeciwko obrotowi gospodarczemu,
 - g) przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi,

- h) skarbowe;
- 3) daje rękojmię należytego wykonywania tych czynności;
- 4) posiada co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe;
- 5) zdała egzamin przeprowadzony przez zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji, przy czym szczegółowe kwestie dotyczące egzaminu określa ust. 5 i 6 tego przepisu.

Wskazać należy, że czynności agencyjne mogą być wykonywane przez osobę fizyczną po wpisaniu jej do rejestru agentów (art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń). Zgodnie z art. 55 ust. 1 pkt 5) lit. a) – c) i ust. 2 pkt 5) lit. a) – c) powołanej ustawy rejestr agentów zawiera, w odniesieniu do agentów ubezpieczeniowych będących osobami fizycznymi oraz niebędących osobami fizycznymi wykaz osób fizycznych, przy pomocy których agent wykonuje czynności agencyjne wraz z nadanym w rejestrze numerem, zawierający ich dane osobowe, obejmujące imię lub imiona i nazwisko; numer PESEL lub, jeżeli taki numer nie został nadany, numer paszportu, numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz miejsce zamieszkania.

3.3. W odróżnieniu od osób przy pomocy których agent ubezpieczeniowy wykonuje czynności agencyjne sam agent ubezpieczeniowy prowadzi działalność agencyjną, która „(...) jest pojęciem szerszym, ponieważ obejmuje swym zakresem czynności agencyjne oraz organizowanie i nadzorowanie czynności agencyjnych i jest związana z faktem prowadzenia przez agenta ubezpieczeniowego działalności gospodarczej. Z kolei czynności agencyjne mogą być wykonywane wyłącznie przez osoby fizyczne spełniające wymogi ustawowe, jak i przez samego agenta (...)” (tak: Mariusz Fras [w:] Bartosz Kucharski, Katarzyna Malinowska, Dorota Maśniak, Monika Szaraniec, Dystrybucja ubezpieczeń. Komentarz, WKP 2020 – komentarz do art. 19, teza 2). Zauważyć przy tym należy, że zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 2) ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń pod pojęciem agenta ubezpieczeniowego rozumie się przedsiębiorcę, innego niż agent oferujący ubezpieczenia uzupełniające (w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 1) powołanej ustawy), wykonującego działalność agencyjną na podstawie umowy agencyjnej zawartej z zakładem ubezpieczeń i wpisanego do rejestru agentów.

3.4. Dla określenia zakresu przedmiotowego działalności agencyjnej, w tym czynności agencyjnych należy zatem odwołać się do regulacji umowy agencyjnej zawartej w przepisach art. 758 i nast. ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 1360 z późn. zm.)(dalej: K.c.). Przez umowę agencyjną przyjmujący zlecenie (agent) zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, do stałego pośredniczenia, za wynagrodzeniem, przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie przedsiębiorcy albo do zawierania ich w jego imieniu, przy czym do zawierania umów w imieniu dającego zlecenie oraz do odbierania dla niego oświadczeń agent jest uprawniony tylko wtedy, gdy ma do tego umocowanie (art. 758§1 i §2 K.c.).

Zaakcentowania w tym miejscu wymaga, że zakład ubezpieczeń udziela agentowi ubezpieczeniowemu upoważnionemu do zawierania w jego imieniu umów ubezpieczenia lub umów gwarancji ubezpieczeniowych, w formie pisemnej, pod rygorem nieważności, pełnomocnictwa do dokonywania czynności agencyjnych w imieniu tego zakładu, o określonym w ustawie zakresie, przy czym pełnomocnictwo to nie może zawierać upoważnienia do udzielania dalszych pełnomocnictw (art. 21 ust. 1, ust. 2 i ust. 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń). W literaturze przedmiotu wskazuje się, że „[p]rzepis art. 758§1 k.c. wymaga, aby pośredniczenie przy zawieraniu umów dokonywane było „na rzecz” dającego zlecenie. Uzasadniona jest szeroka interpretacja tego zwrotu, pozwalająca na objęcie zakresem zastosowania przepisów Kodeksu cywilnego o umowie agencyjnej umów zawieranych przez agenta (głównego) z subagentami, na podstawie których pośredniczą oni przy zawieraniu umów między zleceniodawcą agenta głównego a klientami. Wyjątek stanowi art. 21 ust. 4 u.d.u., zakazujący ustanawiania subagenta ubezpieczeniowego. Nie oznacza to wprowadzie możliwości zlecenia przez agenta wykonywania czynności agencyjnych osobom trzecim, jednakże osoby te nie będą mogły wykonywać czynności agencyjnych w imieniu zakładu ubezpieczeń, lecz wyłącznie w imieniu zlecającego te czynności agenta.” (tak: Mariusz Fras, op. cit. - komentarz do art. 3, teza II.4 – podkr. Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych).

Zaznaczyć trzeba, że jeżeli agent ubezpieczeniowy zawrze z osobą fizyczną spełniającą wymogi do wykonywania czynności agencyjnych określone w powołanym wyżej art. 19 ust. 1 ustawy o dystrybucji ubezpieczeń, umowę dotyczącą wykonywania czynności

agencyjnych, umowa ta nie jest uważana za umowę agencyjną (art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń).

W konsekwencji, odnosząc się do pytania skierowanego do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych zasadny jest wniosek, że osoba fizyczna spełniająca wymogi do wykonywania czynności agencyjnych w rozumieniu art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń, wpisana do rejestru pośredników ubezpieczeniowych jako osoba przy pomocy której agent ubezpieczeniowy wykonuje czynności agencyjne, nie może zawrzeć umowy agencyjnej z agentem ubezpieczeniowym w zakresie opisanym w tej ustawie. Dla powyższej konstatacji prawnie indyferentny jest przy tym status zawodowy tej osoby.

3.5. Odnosząc się z kolei do kwestii, czy radca prawny może zostać wpisany do rejestru pośredników ubezpieczeniowych, jako osoba przy pomocy której agent ubezpieczeniowy wykonuje czynności agencyjne, stwierdzić należy, co następuje.

1) Co do zasady brak jest przeszkód prawnych, aby osoba posiadająca prawo do wykonywania zawodu radcy prawnego ubiegała się o status osoby spełniającej wymogi do wykonywania czynności agencyjnych w rozumieniu art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń oraz została wpisana do rejestru pośredników ubezpieczeniowych jako osoba przy pomocy której agent ubezpieczeniowy wykonuje czynności agencyjne, o którym mowa w tej ustawie. Ustawa z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 1166) oraz ustawa z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń, jak również inne przepisy ustawowe nie zawierają zakazów w tym zakresie.

2) Radca prawny, ubiegając się o status takiej osoby oraz zamierzając zawrzeć z agentem ubezpieczeniowym umowę dotyczącą wykonywania czynności agencyjnych, a następnie prowadząc działalność w tym zakresie powinien przy tym mieć na względzie przepisy Kodeksu Etyki Radcy Prawnego – Załącznik do Uchwały Nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, w szczególności art. 11 oraz art. 25.

Art. 11.

- 1. Radca prawny obowiązany jest dbać o godność zawodu nie tylko przy wykonywaniu czynności zawodowych, ale również w działalności publicznej i w życiu prywatnym.*
- 2. Uchybieniem godności zawodu radcy prawnego jest w szczególności takie postępowanie radcy prawnego, które mogłoby zdyskredytować go w opinii publicznej lub podważyć zaufanie do zawodu radcy prawnego.*

Art. 25.

- 1. Radca prawny nie może prowadzić jakiegokolwiek działalności lub w jakikolwiek sposób uczestniczyć w czynnościach, które ograniczałyby jego niezależność, uchybiałyby godności zawodu, stwarzałyby zagrożenie dla tajemnicy zawodowej lub powodowałyby wystąpienie konfliktu interesów.*
- 2. Radca prawny w ramach wykonywania zawodu może, z zastrzeżeniem ust. 1, wykonywać czynności pozostające z nim w bezpośrednim związku lub podporządkowane świadczeniu pomocy prawnej jako świadczeniu głównemu.*
- 3. Działalność radcy prawnego, w szczególności zawodowa lub gospodarcza, niebędąca świadczeniem pomocy prawnej lub niepozostająca z nią w bezpośrednim związku, może być wykonywana jedynie z zastrzeżeniem ust. 1 i powinna być wyraźnie oddzielona od wykonywania zawodu radcy prawnego.*

W ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych opisana we wniosku, zamierzone czynności nie pozostają w bezpośrednim związku z wykonywaniem zawodu radcy prawnego, jak również nie są podporządkowane świadczeniu pomocy prawnej jako świadczeniu głównemu, natomiast zamierzona działalność nie jest świadczeniem pomocy prawnej i nie pozostaje z nią w bezpośrednim związku. Powyższy wniosek znajduje oparcie w porównaniu zakresu wykonywania zawodu radcy prawnego z zakresem umowy agencyjnej i czynności agencyjnych. O umowie agencyjnej i czynnościach agencyjnych była mowa wyżej. W tym miejscu wskazać należy, że wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej, które polega w szczególności na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed urzędami

i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy, z uwzględnieniem, że zakres pomocy prawnej, terminy i warunki jej wykonywania oraz wynagrodzenie określa umowa (art. 4, art. 6 ust. 1 i art. 8 ust. 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych).

W konsekwencji opisane we wniosku planowaną działalność i czynności uznać należy za pozazawodową aktywność radcy prawnego. Oznacza to, poza innymi obowiązkami określonymi w art. 11 ust. 1 i art. 25 ust. 1 – 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, powinność po stronie radcy prawnego wyraźnego oddzielenia planowanej działalności od wykonywania zawodu radcy prawnego. W ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych, uwzględniając prawne podstawy wykonywania zawodu radcy prawnego, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych, z uwzględnieniem postanowień ust. 2 tego przepisu, wymaga to w każdym przypadku zawarcia przez radcę prawnego, jako osobę fizyczną, nie zaś jako radcę prawnego wykonującego zawód, odrębnej umowy dotyczącej wykonywania czynności agencyjnych z agentem ubezpieczeniowym, z uwzględnieniem wymagań określonych w ustawie z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń. Zasady współpracy z agentem ubezpieczeniowym zapewniające świadczenie pomocy przy wykonywaniu czynności agencyjnych powinny przy tym uwzględniać wymagania określone w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, nie tylko dotyczących dystrybucji ubezpieczeń. Szczegółowe kwestie z tym związane wykraczają poza zakres przedmiotowy działalności Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych, a w konsekwencji niniejszego stanowiska. Ich określenie, z uwzględnieniem wskazanych wyżej uwarunkowań, należy do Wnioskodawcy. W tym miejscu należy jedynie posiłkowo zaznaczyć, że w literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, że „[w] przypadku radców prawnych wykonujących zawód w ramach spółek, o których mowa w art. 8 RadPrU nakaz wyraźnego oddzielenia wymaga rozważenia, czy wykonywane jej w takiej spółce, której wyłącznym przedmiotem działalności ma być świadczenie pomocy prawnej jest w ogóle możliwe. W praktyce taki przypadek będzie wymagał założenia innego podmiotu, odrębnego od spółki, o której mowa w art. 8 ust. 2 RadPrU. W przypadku radcy prawnego wykonującego zawód na podstawie umowy o pracę – zważywszy, że nie można mu powierzyć wykonania innej czynności (art. 9 ust. 4 RadPrU) – realizacja postulatu wyraźnego oddzielenia będzie wymagała zawarcia innej umowy, co może prowadzić do obejścia RadPrU. Jedynie w przypadku wykonywania zawodu w ramach

indywidualnej kancelarii radcy prawnego otworzyłaby się możliwość łączenia – wykonywania innych usług, w tym niebędących świadczeniem pomocy prawnej i niepozostających z nią w związku z wykonywaniem zawodu radcy prawnego.”(tak: Anita Woroniecka [w:] Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz – praca zbiorowa pod red. Tomasza Schefflera, 4. Wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 – komentarz do art. 25, teza 26, ss. 232 – 233).

Zauważyć przy tym należy, że warunki oddzielenia świadczenia pomocy prawnej od innej działalności radcy prawnego określa §8 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego – Załącznik do Przepis ten stanowi, co następuje:

§8.

W przypadku, o którym mowa w art. 25 ust. 1 Kodeksu, wyraźne oddzielenie dopuszczalnej działalności radcy prawnego niebędącej świadczeniem pomocy prawnej lub niepozostającej z nią w bezpośrednim związku, w szczególności zawodowej lub gospodarczej, o którym mowa w art. 25 ust. 3 Kodeksu, polega na:

- 1) wyodrębnieniu struktury organizacyjnej takiej działalności od struktury organizacyjnej przeznaczonej do świadczenia pomocy prawnej oraz*
- 2) wyodrębnieniu funkcjonalnym polegającym na rozdzieleniu wszelkich środków, w tym finansowych, służących do prowadzenia innej działalności od środków służących świadczeniu pomocy prawnej oraz*
- 3) wyodrębnieniu rachunkowym zapewniającym ewidencję zdarzeń umożliwiającą rozdzielenie środków finansowych przeznaczonych na prowadzenie innej działalności od środków finansowych związanych ze świadczeniem pomocy prawnej oraz*
- 4) wyodrębnieniu informacyjnym zapewniającym czytelną identyfikację, w ramach której działalności radca prawny w danych okolicznościach występuje.*

Powyższa regulacja również wymaga uwzględnienia przy planowaniu przez radcę prawnego prowadzenia działalności w zakresie wykonywania czynności agencyjnych w rozumieniu przepisów o dystrybucji ubezpieczeń.

4. Podsumowanie.

A. Radca ma co do zasady prawo wykonywania czynności agencyjnych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń, jako osoba fizyczna, na podstawie umowy zawartej z agentem ubezpieczeniowym, o ile w szczególności spełnia warunki określone w art. 19 ust. 1 i ust. 2 tej ustawy oraz w innych, mających w tym przypadku zastosowanie przepisach prawa powszechnie obowiązującego. Umowa z agentem ubezpieczeniowym, o której mowa wyżej, nie jest uważana za umowę agencyjną, a to zgodnie z art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń.

B. Wykonywanie przez radcę prawnego czynności agencyjnych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń na podstawie umowy z agentem ubezpieczeniowym stanowi działalność radcy prawnego nie będącą świadczeniem pomocy prawnej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych, jak również nie pozostającą z nią w bezpośrednim związku. Czynności wykonywane w ramach takiej działalności nie stanowią czynności pozostających w bezpośrednim związku z wykonywaniem zawodu radcy prawnego oraz nie stanowią czynności podporządkowanych świadczeniu pomocy prawnej jako świadczeniu głównemu.

C. Podejmując się wykonywania czynności agencyjnych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2017r. o dystrybucji ubezpieczeń, jako osoba fizyczna, na podstawie umowy zawartej z agentem ubezpieczeniowym oraz wykonując je, radca prawny ma obowiązek przestrzegania art. 11 i art. 25 ust. 1 i 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, z uwzględnieniem postanowień art. 8 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych i §8 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego.

Opracowanie:

r.pr. Grzegorz Wyszogrodzki

Przewodniczący

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Krajowej Rady Radców Prawnych

r.pr. Ryszard Wilmanowicz